

Evropský sociální fond • Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

<i>Název exkurze</i>	Prokopské údolí Typ: topografická, přírodopisná, technická; 19 zastávek (z toho 6 úkolů)
<i>Organizace</i>	Začátek: metro B „Jinonice“ Náklady: Opencard Konec: metro B „Anděl“ Délka: 6 km, 3.00 hod
<i>Hlavní pojmy</i>	Paleontologie, vápenec, prvohorní stratigrafie; těžba vápence, Pražský Semmering; Prokopské údolí, hradiště Butovice, Jihozápadní Město, Barrandov; Joachim Barrande, sv. Prokop
<i>Přílohy</i>	Mapa trasy, Metodické pokyny, Praktické úkoly

č.	přesun	zastáv.	Výklad
1	před vstupem	chodník	<i>SRAZ: metro B „Jinonice“, venku před výstupem (je jen jeden), východ vP</i> <i>ZAHÁJENÍ: přivítání, představení, prezence, popis trasy, místo a čas ukončení</i> Stanice metra Jinonice – 23 m pod povrchem; jediná ražená stanice v úseku linky B mezi Smíchovským nádražím a Zličínem – ostatní jsou hloubené nebo povrchové – otevřena v roce 1988, patří k nejméně vytiženým stanicím metra – výzdobu tvoří lisované skleněné tvarovky – podobné jsou na stanici Karlovo nám.
2	vP nahoru, schody	nahoře u zábradlí	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Jinonice – historie, Waltrovka, nová výstavba
3	tunelem v domě	chodník u kříž.	Obytný soubor U Kříže – skupina bytových domů oceněná r. 1999 jako Stavba roku – 2 objekty slouží Univ. Karlově pro fakulty humanitních studií a sociálních věd – výstavba pokračuje ; má se rozšířit i na 2. stranu Radlické (vojenský výzk. ústav) → <i>dál půjdeme kolem areálu: Tyršova základní škola a mateřská škola</i>
4	rovně, trávník, přechod, vL žlutá	parčík u pomníku	Butovice – jedna z nejstarších osad v okolí Prahy, vznikla na úpatí bývalého hradiště – obec byla později připojena ¹⁶¹⁰ k Jinonicím , od 1922 součástí Velké Prahy – tato stará část si uchovala klidný venkovský ráz, i když jsme uvnitř Prahy – pomník ¹⁹²⁶ obětem I. svv. – obelisk s portrétními medailony vojáků (poničené) – Základní škola – vP <i>dole žlutá</i> ; založena už poč. 18. stol. ; patří mezi waldorfské školy, uplatňující směr výchovy (pův. německý) založený na rozvoji kreativity dětí – sídliště Nové Butovice – <i>asi 1 km dál, uvidíme později</i>
5	po žluté šikmo vL nahoru, vP na hřbitov	za kostelem	Kostel sv. Vavřince – románský , později přestavěn barokně a pseudorománsky – z původní stavby dochována půlkruhová apsida (<i>vzadu</i>) s románskými okénky – hodnotná zvonice napůl zděná a dřevěná; <i>dál v rohu hřbitova: márnice</i> • Albert Pfefferkorn – bývalý majitel Jinonic a Butovic, v kostele je jeho náhrobek – za protihabsburského povstání ¹⁶¹⁸ byl v 30-členné stavovské vládě – zemřel ještě před bitvou na Bílé hoře, i tak posmrtně odsouzen a zbaven majetku
6	kolem hřbitova, přes les, vL	tabule č. 2	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 Paleontologie – <i>náplň oboru, prvohory v Českém krasu, stratotypy, trilobiti, Joachim Barrande, Kovářovic mez</i>

7	dál rovně po žluté	u tabule č. 3	<p>Hradiště Butovice – <i>louky vL</i>; naše cesta vede po jeho obvodu</p> <ul style="list-style-type: none"> – plošina ze 3 stran chráněná údolími, otevřená je pouze k SV (<i>odkud jsme přišli</i>) – 2 části: vnitřní hradiště (<i>louka vP</i>) a předhradí (<i>louka vL</i>), které byly odděleny příčným valem (<i>zarostlá mez před námi</i>), souběžně byl druhý val (<i>okraj lesa vL</i>) – osídlení bylo doloženo od mladší doby kamenné (neolit) před 6 tis lety – poslední slovanské hradiště mělo vrchol v 9.st. – hradby z hlíny a kamene opuky nalezena vlnovková keramika (<i>viz obrázek</i>); intenzivní zemědělská činnost – zaniklo asi poč. 10.st. s růstem Pražského hradu; dosud není zcela prozkoumáno
8	dál rovně po žluté	ohyb plošiny, u tabule č. 4	<p>Hemrovy skály – <i>tmavý hřbítok pod námi</i> – v siluru (asi před 420 mil lety) vznikla v místech před námi na mořském dně úzká průrva dlouhá několik kilometrů</p> <ul style="list-style-type: none"> – při erupcích se vyvrhoval sopečný materiál a vylévala prudce tuhnoucí láva – vznikla sopka dlouhá asi 5 km a vysoká 300 m, vystupující možná až nad hladinu; materiál se rozptýlil po dně mělkého silurského moře a je i v pozdějších vrstvách – tyto skály jsou zbytek jižního svahu sopky; <i>blíže vL je hřbítok</i>: lávový proud – nepříznivé podmínky umožnily vznik jen řídké skalní vegetace
9	žlutá vL	travnatá terasa za ohybem	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3</p> <p>Jihozápadní Město (výhled) – <i>vznik, sídliště Nové Butovice, Lužiny, Stodůlky, Velká Ohrada, Vidoule, most metra, Prokopské údolí</i></p>
10	okraj plošiny	u lavičky	<p>Prokopské údolí – <i>pod námi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Dalejské údolí (<i>vP</i>) vytvořil Dalejský potok dlouhý 13 km, vlévající se do Vltavy – zde od přítoku Prokopského pot. se název údolí mění z Dalejského na Prokopské – místy kaňonovitý ráz, hloubku až 70 m, skalní odkryvy jsou přirozené i lomové – v 19.-20.st. silně narušeno těžbou a zpracováním vápence, budováním komunikací – průmysl časem ochabnul a krajina získala zajímavý přírodně-industriální ráz – větší část údolí je přírodní rezervací, geologicky náleží k Českému krasu • vápenec – nejčastější hornina, se kterou se na této vycházce setkáváme – usazená hornina obvykle šedé barvy, hlavní složkou je uhličitan vápenatý (kalcit) – obvykle vznikl usazováním vápnitých schránek živočichů na mořském dně – zde vidíme šikmé vrstvy zlíchovských vápenců ze spodního devonu v prvohorách – tyto vápence vznikaly před asi 400 mil lety, kdy se masív nacházel jižně rovníku • Korálové jeskyně – <i>naproti nahoře</i>; projev krasovnění vápence působením vody – série jeskyněk, z nichž ta nahoře je nejdelší – měří 20 m, má nízký strop – byla v nich doložena někdejší přítomnost pravěkých lidí; přístup není povolen • vegetace – odlišné mikroklimatické poměry vedly k rozdílu mezi svahy: <ul style="list-style-type: none"> a) slunné jižní svahy (<i>pod námi</i>) pokrývá cenná vápencová skalní step – k vhodným podmínkám přispívá kotlina tvaru amfiteátru, soustřeďující teplo – v současnosti se udržuje charakter vegetace též řízenou pastvou ovcí a koz – šalvěj – <i>uvidíme dál při chodníku</i>; hluchavkovitá trvalka, vytváří keřky s fialovými květy; možná je pozůstatkem dávného pěstování pro léčebné účely b) stinné severní svahy (<i>naproti</i>) převážně pokrývají háje – krajina byla v minulosti značně odlesněna, později nevhodně vysázeny nepůvodní dřeviny (akát, borovice) – nyní je snaha obnovit původní skladbu, zvláště duby – pozůstatkem přirozené doubravy je Dalejský háj – <i>protější svah níže vL</i> • chránění živočichové – četné druhy hmyzu; z ostatních uveďme 2 zajímavé: <ul style="list-style-type: none"> – netopýři – zjištěno 10 druhů, mají zde dostatek úkrytů v dutinách, jsou to létající savci s ultrazvukovou navigací, při zimním spánku zpomalí tep z až 800 na 4 tepy za min, tělesnou teplotu sníží až k 1°C – slepýš křehký – vypadá jako 30 cm had, je to však beznohá ještěrka; neškodný Pankrácká terasa – <i>horizont v průhledu údolím</i>; výškové stavby u stanice Pankrác: <ul style="list-style-type: none"> – City Tower¹⁹⁹³ – <i>L okraj výseku, šedomodrá</i>; budována původně pro Čs. rozhlas, dlouho nedokončena, pak přestavěna²⁰⁰⁸ pro administrativní účely; výška 109 m, 27 pater = nejvyšší budova v ČR (bude předstížena stavbou v Brně); <i>zkusme si představit</i>: nejvyšší budova světa v Dubaji je asi 8x vyšší (828 m) – City Empiria¹⁹⁷⁷ – <i>dál vP, užší</i>; administrativní budova, 2. nejvyšší (104 m)

			<p>– Panorama Hotel Prague – ještě dál vP, žlutá; 79 m, 4*</p> <p>– Rezidence Kavčí hory – před nimi, žlutá krychle s otvorem; luxusní bytový dům</p> <p>– Česká spořitelna – P okraj průhledu, „rohata“; centrála společnosti, 74 m; nejvyšší ve skupině budov u stanice Budějovická – vykouknou na další vyhlídce</p> <p>– Prokopský lom – kopec na L okraji průhledu; na vrcholu stával kostel (viz později)</p>
11	na nejvyšší bod	u tabule č. 5	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4</p> <p>Barrandov (vyhlídka) – starý Barrandov, sídliště Barrandov, linka tramvaje; obce Klukovice, Holyně</p>
12	žlutá, lesem dolů, za tratí vL	u cvičiště	<p>→ přes křoví, chodník pak začně mírně klesat, u tabule č. 6 <u>prudký sestup lesem</u>, podchod pod tratí, dál travnatý chodník vL</p> <p>Železniční trať – půjdeme při ní; jednokolejka ze Smíchova přes Rudnou do Berouna</p> <p>– vznikla 1873; nejhezčí je tento úsek po Řeporyje, v Prokop. údolí má 2 zastávky</p> <p>– je to vedlejší trať – malý osobní motorák jezdí obvykle 1x za h v každém směru</p> <p>– při plánované opravě hl.trati do Berouna sem bude převeden mnohem větší provoz</p> <p>– lze využít ke snadnému cyklovýletu: vlakem do Řeporyjí a sjezd dolů údolím</p> <p>Posilovna – jednoduché ale účinné pomůcky – oblíbené např. v parcích v Číně</p> <p>– vyzkoušejte si rovnováhu na nízké kladině, sílu na bradlech aj.</p>
13	chodník podél silnice, pod tratí	před areálem lomu, tabule č. 13	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5</p> <p>Prokopský lom – <i>geologický profil, Prokopská jeskyně, sv. Prokop, kostelík sv. Prokopa, Dalejský mlýn, vojenské prostory</i></p>
14	dál po silnici, vL tunel	u tunelu (tabule se stát. znakem)	<p>Tunel – měří asi 80 m; byl vytvořen pro železniční drážku, po níž se vápenec z Prokopského lomu dopravoval do vápenky, která byla kousek dál v našem směru</p> <p>– <u>pokyny</u>: <i>tunel je bezpečný, bez děr, po pár krocích uvidíme světlo opačného konce; držme se spíše po L straně, pozor na větší štěrky pod nohama; doporučena baterka; kdo se bojí, může pokračovat po silnici a připojit se u dětského hřiště</i></p>
15	dál po silnici, vL	mezi stěnami	<p>Lom – zde byla ½ km dlouhá a 20 m široká vrstva téměř svislých masivních vápenců</p> <p>– selektivním odtěžením tohoto kvalitního materiálu vznikla pěkná umělá soutěska</p> <p>– vápenec se zpracovával ve vápence – stávala v místech trávníku, kudy jsme šli</p>
16	projt lomem	u jezírka	<p>Lom U Jezírka – zde vidíme pokračování prostoru po odtěžené vrstvě</p> <p>– jedno z nejromantičtějších přír. míst Prahy, ač vzniklo průmyslovou činností</p> <p>– původně vodorovné vrstvy zde byly vlivem vrásnění koncem prvohor vyzvednuty do téměř svislé polohy; zůstala však zachována superpozice – tj. starší jsou níže</p> <p>– L stěna – starší vrstvy (spodní devon); načervenalé vápence, pozorujeme na nich též mírné prohnutí; vL dole: vyzdívka uzavírající vstup do bývalé dopravní štoly</p> <p>– P stěna – mladší vrstvy (střední devon); provrásněné vápence s rohovci</p> <p>Jezírko – při jednom odstřelu skály¹⁹⁰⁵ byl lom zaplaven vydatným zdrojem spodní vody; ta byla několik let odčerpávána, po ukončení těžby zde zůstalo trvalé jezírko</p> <p>– vodní plocha měří ¼ hektaru, je 106 m dlouhá</p> <p>– hloubka se dříve uváděla přes 10 m, novější průzkum však potvrdil jen 3,5 m</p> <p>– místo můžeme znát i z filmů: např. Pelišky (scéna s pošťákem „Úkol zněl jasně“)</p>
17	ven zářezem vP	lavička u silnice	<p>Továrna Technoplyn¹⁸⁹⁹ – <i>naproti za potokem</i>; vyráběl se zde oxid uhličitý pro potřeby výrobců sodových vod; jako surovina se používal zdejší vápenec</p> <p>– dnes je požárem poničený areál opuštěný a chátrá</p> <p>Továrna Hydroxygen¹⁹³⁹ – vL <i>vedle Technoplynu vL, není moc vidět</i> – viz OBRÁZEK</p> <p>– výroba svářecího plynu acetylenu a kyslíku, už po 9 letech však byla ukončena</p> <p>– chátrajícímu areálu hrozilo zbourání, byl rekonstruován²⁰¹⁰ pro administrat. účely</p> <p>– chráněná funkcionalistická památka (arch. Libra) s důmyslným uspořádáním</p>
18	dál po silnici	kontejnery pod viadukt.	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 6</p> <p>Hlubočepy – <i>Pražský Semmering, viadukty a další mosty, obec Hlubočepy</i></p>

19	dál po silnici	zastávka MHD	<i>UKONČENÍ: – kousek pod křižovatkou je <u>zastávka MHD</u>, poblíž i obchod a restaurace – poděkovat za pozornost, popřát hezký den, vyplnit hlášení; rozchod je na Knížecí</i>
konec			

sK 2012, ver. 09-12-12